

Enflasyonla Mücadelede En Zorlu Süreç Başlıyor

Ahmet KARAYİĞİT

Makroekonomik göstergeler açısından başarılı bir yılı geride bıraktık.

Büyüme, ihracat, faizler, kurlar, faiz dışı fazla gibi pek çok ekonomik göstergenin yanında enflasyonda önemli başarılar elde edildi.

Makroekonomik göstergelerdeki başarı açısından, enflasyonla mücadelenin son yıllarda giderek daha önemli hale geldiğini düşünüyoruz.

Nitekim enflasyonun;

- ❖ Ekonomik istikrar programımızda eksen alınması;
- ❖ Enflasyon, faiz ve kur üçgeninde belirleyici olması,
- ❖ Ekonomik başarının ölçülmesinde esas kabul edilmesi

bu önemin gerekçelerini ortaya koyuyor.

Bilindiği üzere 2005 Ocak ayı itibarıyla enflasyon yeni bir endeks ile hesaplanmaya başladı.

Piyasaya arz edilen ürün yapısı ve tüketici tercihleri 1994 yılından bugüne önemli değişiklikler göstermiş ve endeks tartışılır hale gelmişti.

2003 yılında yapılan “Hanehalkı Bütçe Anketi”ne dayanılarak toplumdaki tüketim eğilimleri analiz edildi.

Buradan elde edilen veriler “Turizm Anketi” ve “Kurumsal Nüfus Bireysel Harcama Anketi” verileri ile kompoze edilerek yeni bir endeks oluşturuldu.

Yeni endekste kullanılan sepete PVC pencere, DVD player, kontak lens, tansiyon aletleri, LPG araba tüpü, kargo ücreti, cep telefonu, internet ücreti ve bilgisayar donanımları gibi, toplam 96 yeni madde girdi.

Aralarında normal benzin, mikser, video kamera, dikiş makinesi, filtresiz Bafra sigarası, jeton ve kibritin de bulunduğu 83 madde ise enflasyon hesabından çıkarıldı.

Tablo 1. TÜFE Endeks Ana Grup İçin Ağırlık Dağılımı (2004)

KOD2	MADDE GRUBU ADI	1994 TEMEL YILI TÜFE	2003 TEMEL YILI TÜFE
01	Gıda ve Alkolsüz İçecekler	31,09	29,42
02	Alkollü İçecekler ve Tütün		4,67
03	Giyim ve Ayakkabı	9,71	8,09
04	Konut, Su, Elektrik, Gaz ve Diğer Yakıtlar	25,80	16,91
05	Mobilya, Ev Aletleri ve Ev Bakım Hizmetleri	9,35	6,47
06	Sağlık	2,76	2,71
07	Ulaştırma	9,30	10,42
08	Haberleşme		4,82
09	Eğlence ve Kültür	2,95	3,60
10	Eğitim	1,59	2,15
11	Lokanta ve Oteller	3,07	5,87
12	Çeşitli Mal ve Hizmetler	4,38	4,87
		100,00	100,00

Kaynak : DİE

Dinamik bir yapıda oluşturulan yeni endeks, ileriki tarihlerde yapılacak olan Hanehalkı Bütçe Anketi çalışmasının sonuçlarına göre yenilenebilecek şekilde oluşturuldu.

Örneğin DİE tarafından yapılan açıklamada; 2005 yılı Ocak ayından geçerli olmak üzere, tüketim içinde ağırlığı binde 1'in üstüne çıkan 22 yeni kalemin endekse dahil edildiği ve ağırlığı binde 1'in altına düşen 3 kalemin de endeksten çıkarıldığı ifade edildi.

Endekse dahil olan mallar arasında, puding, klima, radyatör, ultrason ücreti, mp3 çalar, ADSL modem, şans oyunu İddia bulunuyor.

Ayrıca; özel üniversite ücreti, bitki çayı, doğalgaz abone ücreti, yatak bazası, bornoz, sakız, krem peynir ve MR ücreti de yeni sepete giren mallar olarak sıralanıyor.

Tüketim içindeki ağırlığı binde 1'in altına düşen keten kumaş, çocuk kabanı ve kalorifer yakıtı ise yeni yılda sepet dışında kaldı.

Böylelikle, geçen yıl 423 olan sepetteki mal sayısı da 442'ye çıktı.

Hakkında çok tartışılmış olmasına karşın yeni endeksin, günümüzün tüketim alışkanlıklarını en iyi yansıtacak çalışmalara dayandırılmış olması sebebiyle güvenilir bir referans olma özelliğini büyük ölçüde bünyesinde barındırdığına inanıyoruz.

2005 yılı enflasyon rakamları açıklandı...

Türkiye İstatistik Enstitüsü'nün 2005 yılına ilişkin ait enflasyon oranlarını açıklaması ile, üzerinden bir yıl geçen endekse ve genel tabloya ilişkin bir değerlendirme yapmanın yararlı olduğuna inanıyoruz.

Öncelikle 2005 yılı son ayı olarak Aralık 2005'i ve bir bütün halinde 2005 yılını değerlendirelim.

2005 yılı Aralık ayında 2003=100 Temel Yıllı Tüketici Fiyatları Genel Endeksi'nde bir önceki aya göre %0,42, bir önceki yılın Aralık ayına göre %7,72 ve on iki aylık ortalamalara göre %8,18 artış gerçekleşti.

Tablo 2: Aralık 2005 TÜFE Değerleri

	Aralık 2005 (2003=100)	Aralık 2004 (1994=100)
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	0,42	0,45
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	7,72	9,32
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	7,72	9,32
Oniki aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	8,18	10,58

Kaynak: TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu)

2005 yılı Aralık ayında endekste kapsanan toplam 423 maddeden; 64 maddenin ortalama fiyatlarında değişim olmazken, 220 maddenin ortalama fiyatlarında artış, 139 maddenin ortalama fiyatlarında ise düşüş görüldü.

En yüksek artışlar bazı gıda kalemleri, sigara ve mücevherde gerçekleşti.

Tablo 3: Aralık 2005 ÜFE Değerleri

	Aralık 2005 (2003=100)	Aralık 2004 (1994=100)
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	0,0	0,1
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	2,6	13,8
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	2,6	13,8
Oniki aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	5,9	11,1

Kaynak: TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu)

2005 yılı Aralık ayında 2003=100 Temel Yıllı Üretici Fiyatları Genel Endeksi'nde ise; bir önceki aya göre %0,04 düşüş gerçekleşirken, bir önceki yılın Aralık ayına göre %2,66 ve on iki aylık ortalamalara göre %5,89 artış görüldü.

Endekste kapsanan toplam 751 maddeden; 209 maddenin ortalama fiyatlarında değişim olmazken, 230 maddenin ortalama fiyatlarında artış, 312 maddenin ortalama fiyatlarında ise düşüş gerçekleşti.

Endeksteeki ürünlerden beyaz ve kırmızı et, elektrik iletkenleri, plastik boru ve hortumlar, pirinç boru ve levhalar en yüksek artışı yaşayan ürünler oldu.

Akaryakıt ve kışlık giyim ürünleri ise en yüksek düşüşü yaşayan ürünler.

Yıllık bazda TÜFE'de 7.72 ve ÜFE'de 2,66'lık rakamlarla yıllık yüzde 8 olan enflasyon hedefi fazlası ile tutturulmuş oldu.

Petrol fiyatlarının son 3 yılda 2,5 kat arttığı göz önüne alındığında yakalanan bu rakamın değeri daha çok ortaya çıkıyor.

Ancak TÜFE ve ÜFE arasındaki makasın yaklaşık üç katına çıkmış olmasını gözden kaçırılmaması ve sebeplerinin araştırılması gereken bir unsur olarak değerlendiriyoruz.

2002'den 2006'ya enflasyonun seyri...

Enflasyon, 2002'den başlayarak 2004 sonlarına yapmış olduğu istikrarlı düşüşten sonra 2005 yılında düşüş oranları azaldı.

Grafik 1'den anlaşılacağı üzere TEFE, yeni haliyle ÜFE için 2004; sıkıntılı bir yıl oldu ancak yılsonu hedefi olan yüzde 12 yakalandı.

2005 yılında ise ÜFE önemli ölçüde düşerken TÜFE sadece 1.6 puan azalış gösterdi.

TÜFE'de;

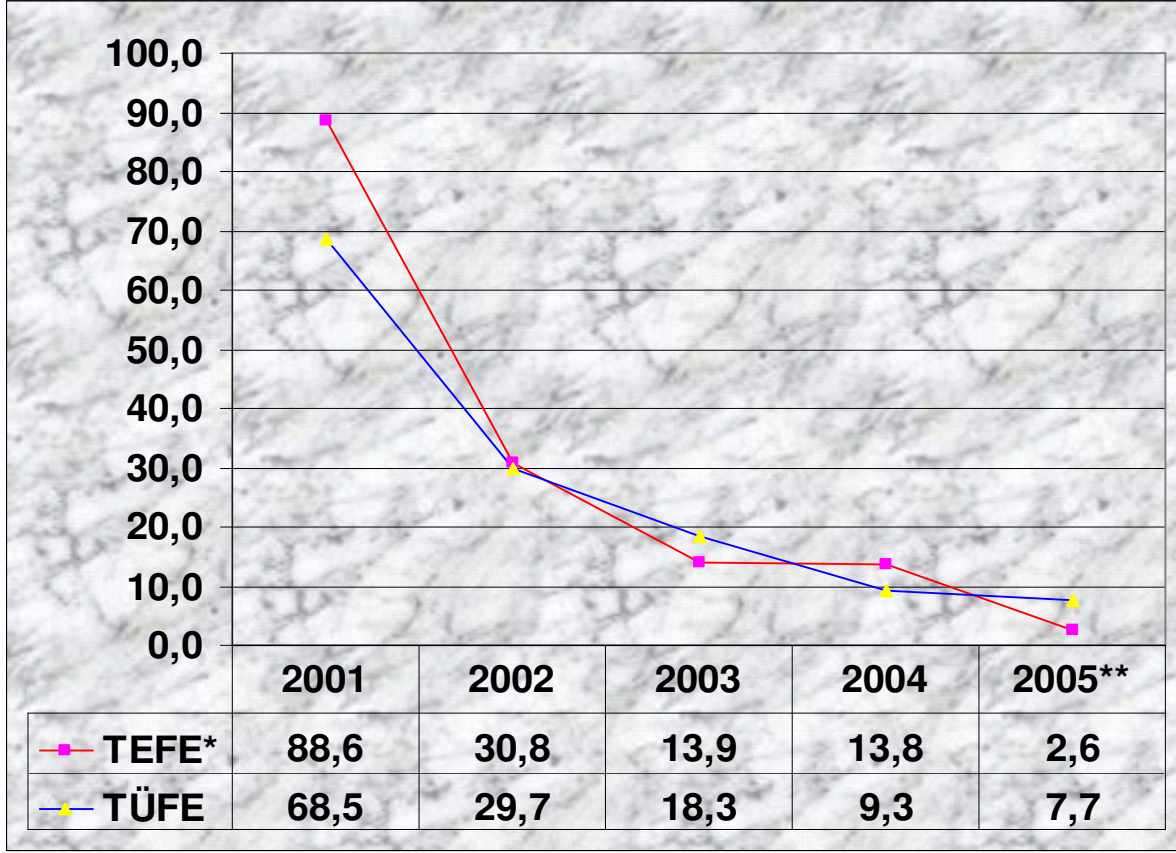
- 2002 yılında 38.8,
- 2003 yılında 11.4,
- 2004 yılında 9 ve
- 2005 yılında 1.6

puanlık düşüş elde edildi.

Bu düzeyde bir katılık zaten bekleniyordu ama her şeye rağmen 2005 için hedeflerin tutturulmuş olmasının önemli ve sevindirici olduğunu düşünüyoruz.

Görüleceği üzere başarı yakalanıp daha küçük değerlere ulaşıldıkça, rakamı düşürmek giderek daha zorlu bir hal alıyor.

Grafik 1: Yıllar İtibariyle Enflasyon Rakamları

Kaynak: TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu)

* TEFE (Toptan Eşya Fiyat Endeksi) 2005 yılı Ocak ayından itibaren kaldırılmış ve ÜFE (Üretici Fiyat Endeksi) hesaplanmaya başlamıştır.

** 2005 yılından itibaren eski (1994=100) endeksi kaldırılarak yeni endekse (2003=100) geçilmiştir.

Sonuç olarak...

Enflasyonun 2006'da nasıl bir seyir izleyeceği, TCMB'nin açık enflasyon hedeflemesine geçmesi ile birlikte daha önem kazanacak.

- ❖ Enflasyonu düşürmede en zor aşamaya gelinmesi,
- ❖ Hizmet fiyatlarındaki katılık,
- ❖ Petrol fiyatlarının yüksek seviyesini sürdürme ihtimali,
- ❖ Uluslararası likiditede yaşanabilecek sıkıntılar ve
- ❖ Giderek değer kazanan TL'nin enflasyonun azalmasına yaptığı katkının sürmesinin 2006 yılında daha da azalacak olması

enflasyonun düşüşünü zorlaştırabilecek etkenler olarak karşımıza çıkıyor.

Bu sebeple, enflasyonla mücadele açısından bizi zorlu bir yıl bekliyor.

Merkez Bankası Başkanı Serdengeçti de, açık enflasyon hedeflemesi sonrasında düzenlemiş olduğu ilk basın toplantısında bu risklere bir bir temas etti.

Enflasyonun; 2006 yılı ilk çeyreğinde yatay bir seyir izleyeceğini ve ikinci çeyrekte itibaren tekrar düşüş eğiliminin başlamasını beklediklerini belirtti.

2006 yılı enflasyon beklentilerini yüzde 4.7 ile yüzde 6.3 arası olarak belirleyen TCMB, faizlerin sabit kalması ile enflasyonda daha hızlı bir düşüş ile yüzde 4.2 ile yüzde 5.8 aralığının yakalanmasının mümkün olduğunu düşünüyor.

Hedeflerdeki olası sapmalar durumunda gerekli tepkileri verileceğini ve tedbirlerin alınacağını ifade ediyor.

Son dört yıldır başarılı bir şekilde enflasyonla mücadeleyi sürdüren ve geçtiğimiz sene örtülü enflasyon hedeflemesini başarılı bir şekilde yürüten Merkez Bankasının, açık enflasyon hedeflemesinde de başarılı olacağını ümit ediyoruz.